

aica

Association Internationale des Critiques d'Art
International Association of Art Critics
Asociación Internacional de Críticos de Arte

Poziv na radionicu likovne kritike

Kako pisati o suvremenoj umjetnosti 2018.

u organizaciji Hrvatske sekcije AICA-e

Mladen Tudor, Zagreb 1967.

'Osoba koja gleda posjeduje moć. Nema sumnje: gledanje je moć, ali moć je i natjerati nekoga da gleda.'

Michael Ann Holly, "Gledanje prošlosti"; *Umjetničko djelo kao društvena činjenica*, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2005., 345.

U 2018. godini u terminu listopad/studen/prosinac tj. u trajanju od 50 dana, u Osijeku, Splitu i Zagrebu održat će se nova radionica likovne kritike *Kako pisati o suvremenoj umjetnosti*. Na sudjelovanje u radionicama pozvani su svi studenti preddiplomskog, diplomskog studija, kao i diplomirani studenti „vizualnih“ i studija u kulturi – ali i svi ostali građani s nagnućem k teoriji i kritici, odnosno zainteresirani za praktično bavljenje likovnom kritikom. Radionica, u okviru koje se posjećuju dvije aktualne izložbe u Osijeku, Splitu i Zagrebu – nadopuna je visokoobrazovnog *curriculum*a kada je riječ o studentima ili bivšim studentima „vizualnih“, i studija u kulturi, gdje se uz likovnu kritiku uči i o pisanje teksta predgovora, postavu izložbe te radu kustosa – što će polaznicima biti dragocjeno stručno iskustvo i stručna referenca u budućem radu. Radionica se sastoji od 6 x 3 sata predavanja/posjeta izložbama, te individualnog rada i prezentacija polaznika. Aktivnim sudjelovanjem u raspravama i terenskoj nastavi, analitičkim pristupom temi te autorstvom kritičkog temeljenog na analizi i usporedbi izložbi posjećenih u sklopu programa, polaznici radionica stječu tzv. završno uvjerenje.

Suorganizacija radionica

Osijek Umjetnička akademija Sveučilišta u Osijeku/Muzej likovnih umjetnosti; lokacija radionice: Muzej likovnih umjetnosti Osijek, Europska avenija 9

Radionica započinje 5. studenoga 2018. od 17 do 20 sati.

Broj polaznika je ograničen; radionica je besplatna. Prijave zaključno s danom radionice na <https://goo.gl/forms/eVtN6kIMlg5nzvfv1>

Zagreb ULUPUH Zagreb/Tekstilno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; lokacija radionice: Galerija Permanenta, Preradovićeve 44

Radionica započinje 8. studenoga 2018. od 17 do 20 sati.

Broj polaznika je ograničen; radionica je besplatna. Prijave zaključno s danom radionice na <https://goo.gl/forms/eVtN6kIMlg5nzvfv1>

Split Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu/Galerija umjetnina; lokacija radionice: Galerija umjetnina, Ulica kralja Tomislava 15

Radionica započinje 8. studenoga 2018. od 17 do 20 sati.

Broj polaznika je ograničen; radionica je besplatna. Prijave zaključno s danom radionice na <https://goo.gl/forms/eVtN6kIMlg5nzvfv1>

Voditelji radionica

Osijek Silva Kalčić i Igor Loinjak, u suradnji s Krešimirom Purgarom, izvanrednim profesorom na Akademiji za umjetnost i kulturu Sveučilišta u Osijeku te umjetnikom Vladimirom Frelihom.

Split Silva Kalčić i Ivana Meštrov u suradnji s Brankom Franceschijem, ravnateljem Galerije umjetnina Split te umjetnicom Neli Ružić.

Zagreb Silva Kalčić i Ivana Mance u suradnji s kustoskim kolektivom "Što, kako i za koga/WHW" – Galerijom Nova i WHW akademijom te umjetnikom Zlatkom Kopljarom.

Koncepcija i organizacija: Silva Kalčić, silva.kalcic@gmail.com, 098/453206

Opširnije o radionici

U organizaciji Hrvatske sekcije AICA-e te u suradnji s jednom visokoobrazovnom i jednom muzejsko-galerijskom institucijom u svakom od tri grada u kojima se usporedno radionice održavaju (Osijek, Split, Zagreb), radionica pridonosi razvoju grada kao kulturnog i obrazovnog središta, afirmirajući njegove kulturne ustanove i strukovne udruge kao prepoznatljiva mjesta znanja i umjetnosti.

U vremenu u kojem javni medijski prostor za likovnu kritiku rapidno nestaje, kontinuirano održavanje radionice svojevrstni je zagovor kritičkog pisanja i kritičke refleksije kao nužnog i bitnog čimbenika razvoja kvalitetne suvremene umjetničke scene, odnosno hrvatske kulturne javnosti.

Cilj ovako zamišljene radionice jest obrazovni. Radionica nudi dodatnu teorijsku i praktičnu edukaciju kao nadopunu sveučilišnih programa studija u umjetnosti i kulturi, a koji se podrazumijevaju u profesiji likovnog kritičara u javnim medijima. Vježbajući se u konkretnoj praksi pisanja likovnokritičkih žanrova, polaznici aktiviraju eventualno pasivno ranije stečeno znanje o umjetnosti i njejoj društvenoj ulozi. Stječući iskustvo verbalne artikulacije vlastitih stavova i sudova, polaznici uče proizvesti jasnu i relevantnu informaciju o umjetničkoj produkciji u funkciji njene javne komunikacije.

Organizatori i voditelji programa, kao dugogodišnji članovi Hrvatske sekcije AICA-e, svojim će praktičnim i teorijskim iskustvom pružiti dodatnu mogućnost edukacije, odnosno radionica u Splitu spaja se s fakultetskom nastavom na srodnom kolegiju. Kroz predavanja i seminarski rad tijekom 50 dana, ciljani posjet izložbama, čitanje referentne literature te samostalno pisanje i rad na tekstu polaznici radionice će se suočiti s temeljnim aspektima i načelima pisanja likovne kritike te praktično okušati u toj disciplini. Posebna je tema kriterija vrednovanja društveno angažirane umjetničke prakse, kao i odnosa likovne kritike i *mainstream* kulture masovnih medija. Odnosno, na temu učinka novih načina distribucije i globalizacija slika unutar produkcijskih procesa novih umjetničkih sadržaja i njihovih novih vrsta veza s jezikom.

Kvalitetna likovna kritika te relevantna i jasna prezentacija moderne i suvremene umjetničke produkcije u

javnim medijima, sastavni je aspekt umjetničke kulture u cjelini. Njena zadaća jest kritički vrednovati, ali i senzibilizirati i obrazovati publiku, šireći horizont recepcije i uspostavljajući kritičku svijest. Nerijetko netransparentna, ili pak senzacionalistička informacija smanjuje raspoloženje i stvara negativan stav javnosti o modernoj i suvremenoj umjetničkoj produkciji, otežavajući tako uvjete za prihvaćanje umjetnosti kao općeg dobra i svima dostupnog kulturnog sadržaja. Obrazovanje mladih ljudi za ulogu i posao likovnog kritičara teži odgovornom obavljanju te javne djelatnosti, doprinoseći razini kulturnog života ali i jačanju demokratske svijesti zajednice u cjelini.

Program

Radionica se sastoji od predavanja, praktičnog rada i razgovora te skupnih posjeta izložbama, gdje je predviđena mogućnost razgovora s kustosima i autorima izložbe, kao i vodstva kroz izložbu i dobivanja popratnog materijala – kataloga izložbe, fotografija i tekstova na temu i sl. U okviru radionice renomirani umjetnik/umjetnica održat će izlaganje na temu vlastita rada i tekstova objavljenih o njemu, kriterija valorizacije/vrednovanja umjetničkog rada, kao i specifičnosti medija za koji je tekst pisan.

Iako ne postoji formula o pisanju o umjetnosti, kroz zajednički posjet ciljanim izložbama, čitanje referentne literature te samostalno pisanje i rad na tekstu polaznici ove radionice suočavaju se s temeljnim aspektima i načelima pisanja likovne kritike. Navođeni na deskriptivnu, eksplikacijsku i interpretativnu verbalizaciju svojih stavova, uz konzultiranje literature, polaznici radionica usavršavaju: metodologiju i terminologiju pisanja likovne kritike, razlikovanje estetskih i vizualnih karakteristika pojedinih pojava i medija u suvremenoj umjetnosti, prošireno poimanje/polje umjetnosti, razumijevanje povezanosti likovnih umjetnosti i društvenih zbivanja, izobražavanje vizualnog opažaja, memoriranje vizualnog arhiva relevantnih djela; sve bitne elemente koji sačinjavaju put ka gradnji 'pismenog' govora o suvremenoj umjetnosti. Novi mediji i nove tehnologije za produkciju i distribuciju slika definiraju novi diskurzivni sustav, i dovode do novih vrsta stvaranja, promatranja i obrazaca prosudbe umjetničkog djela.

Polaznici imaju zadatak usporediti tri teksta o istoj izložbi različitih autora, potom predstavljaju svoje tekstove – viđenje predstavljenog djela/izložbe suvremene umjetnosti. Nakon posjeta izložbama slijedi razgovor o njima, u svrhu što potpunijeg razumijevanja zadatka pisanja likovne kritike, polaznici radionice imaju zadatak komentirati pojedine radove na izložbama, usporediti viđene izložbe te o njima napisati završni tekst likovne kritike.

Na svakoj od lokacija radionice (Zagreb, Split, Osijek) jedan umjetnik/ca prezentira svoj rad i studiozno govori o primjerima različitog stava ili pristupa u recenzijama raznih autora, svojih djela; u okviru radionice daju se i drugi slični primjeri, na usporedbu: barem dva teksta koja se tiču neke teme u okviru zadanog

područja suvremene umjetnosti, različitog pristupa. Predviđena je suradnja i s drugim kolegama s fakulteta i akademija tj. koji se intenzivno bave likovnom kritikom i teorijom, kao i kolegama koji se bave kustoskim radom, u okviru institucije ili kao nezavisni kustosi.

Povodom radionice uspostavljaju se i Dani likovne kritike u Osijeku. Kao dio Radionice likovne kritike 2018. u Zagrebu za članove HS AICA-e, ali i širu javnost, održat će se simpozij o likovnoj kritici: je li ona najekonomičniji način za sagledavanje društvenih problema suvremenosti? Zašto suvremena umjetnost više ne provocira javni kritičarski diskurs? Je li izložba suvremene umjetnosti mjesto na kojemu se prakticira demokratska rasprava u društvu spektakla i zabavne industrije? Također o poziciji kritike u medijima i svojevrsnoj shizmi između povijesti umjetnosti i likovne kritike. Bitna je tema ciljne skupine i društvene vidljivosti likovne kritike – „izgnane“ iz tiskanih, dnevnih medija, te se otvara pitanje načina i opsega njena funkcioniranja na internetskim portalima.

Struktura radionice

- **Uvodna predavanja** Kroz predavanje i seminarski rad, polaznicima bi se ukazalo na današnje pozicije likovne kritike, njene kritičke potencijale i ovlasti, njene profesionalne zadaće i društvene odgovornosti. Upozorilo bi se na važnost formiranja i donošenja vrijednosnih sudova kao osnovne kategorije koja likovnu kritiku razlikuje od povijesnoumjetničkog i teorijskog diskursa.

Predložio bi se izbor referentnih, tekućih izložbi (moderne i suvremene umjetnosti). Izbor bi nastojao zadovoljiti tri kategorije izložbenih manifestacija: individualne umjetničke izložbe; skupne, konceptijske izložbe; retrospektivne izložbe.

- **Zajednički posjet izložbama** Prema dogovoru polaznicima bi se raspodijelili radni zadaci posjeta izložbama te pisanja kritičkih osvrti.

- **Seminarski rad** S polaznicima se vodi diskusija o njihovome radu. Polaznicima se nastoji ukazati na razlike u načinu pisanja, perspektivi, vrednovanju, argumentaciji, etičkim ciljevima. Rasprava i sučeljavanje mišljenja. Konfrontiranje stavova odnosno pristupa i teze pojedinačno. Polaznici kao radni materijal dobivaju i kritičke tekstove drugih autora.

- **Radni zadaci** Poglavitito se sastoje od pisanja vlastitih kritičkih tekstova, slobodno ili prema zadanom programu (npr. piše se o istim se izložbama, ali s točno određenih pozicija koje podrazumijevaju različiti temeljni stav prema određenom umjetničkom problemu; zadaju se parametri o kojima se moraju izjasniti (konceptija, selekcija, artikulacija, medijacijske kvalitete, postav...); pišu se po dva teksta različite forme i opsega o istoj muzejskoj/galerijskoj izložbi – svrha prvog je sažeto ali kritičko i relevantno informiranje o izložbenom događaju za široku publiku; svrha drugog je analiza, vrednovanje i

argumentacija izložbenog sadržaja te konteksta izložbe u cjelini, itd.).

HS AICA

Hrvatska sekcija AICA (HS AICA) je nevladina udruga u sastavu AICA-e (*Association internationale des critiques d'art*, osnovane od UNESCO-a 1950. i danas ima oko 5000 članova iz 95 zemalja; više informacija na <http://www.aicainternational.org/>), sa sjedištem u Parizu. Puni naziv glasi Hrvatska sekcija Međunarodnog udruženja likovnih kritičara AICA, a skraćeni Hrvatska sekcija AICA, odnosno HS AICA. Članovi udruge su profesionalni i povremeni likovni kritičari, najugledniji kustosi hrvatskih muzeja i galerija te sveučilišni profesori i povjesničari umjetnosti. HS AICA osnovana je 1998. godine s ciljem okupljanje aktivnih kritičara likovnih umjetnosti radi unapređenja međunarodne suradnja na području likovnih umjetnosti, zastupanja profesionalnih interesa svojih članova te promicanja likovne djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Misija HS AICA je promoviranje značaja i osiguravanje razvoja nezavisne i relevantne likovne kritike u Republici Hrvatskoj, te njeno snažno pozicioniranje i meritorna uloga unutar nacionalnog i međunarodnog kulturnog kruga.

Dosad održane radionice likovne kritike

Split, HULU (izložba Splitski salon)/Galerija umjetnina/Filozofski fakultet, voditeljice Silva Kalčić i Ivana Meštrov, od 14. do 17. studenoga 2015.

Zagreb, Galerija Permanenta/MSU, voditeljice Silva Kalčić i Ivana Meštrov, od 14. do 16. prosinca 2015.

Zagreb, Galerija Permanenta, Galerija Forum, Dom HDLU-a, Galerija Nova, voditeljice Silva Kalčić i Ivana Mance, od 24. travnja do 4. svibnja 2017.

Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, TTF/ULUPUH, radionica likovne kritike *Kako pisati o suvremenoj umjetnosti i dizajnu*, voditeljice Silva Kalčić i Ivana Mance, umjetnik-izlagač Dalibor Martinis, 6. prosinca 2017.

Zagreb, Lauba, u okviru programa *Nesvrstani, tjedan za ljude i umjetnost*, voditeljice Silva Kalčić i Ivana Mance, od 22. do 25. lipnja 2018.

O voditeljima radionice

Silva Kalčić diplomirala je povijest umjetnosti na Sveučilištu u Zagrebu, Filozofskom fakultetu, a doktorirala arhitekturu i urbanizam na Arhitektonskom fakultetu; također je završila modni dizajn. Pohađala je program za kustose i kritičare *Svet umetnosti* SCCA Ljubljana. Bila je urednica časopisa „Zarez“, „Čovjek i prostor“, „Arhitektura“, „Oris“ i „Up&Underground“. Docentica je na Odsjeku za povijest

umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu; donedavno je bila zaposlena na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Bila je predsjednica, sada je dopredsjednica Studijske sekcije ULUPUH-a, kao i članica Predsjedništva, sada Izvršnog odbora HS AICA-e. **Igor Loinjak** diplomirao je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je trenutno apsolvent na doktorskom studiju povijesti umjetnosti. Radio je u Gradskim galerijama Osijek i Muzeju likovnih umjetnosti Osijek, a od prosinca 2015. zaposlen je na mjesto asistenta na Likovnom odsjeku Umjetničke akademije u Osijeku. Bio je voditelj Galerije Kazamat. Organizirao je nekoliko autorskih izložbi te napisao veći broj uvodnika i predgovora za umjetničke kataloge. Član je HS AICA-e.

Ivana Mance, dr. sc., dipl. povjesničarka umjetnosti, znanstvena suradnica na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Na području znanstvenog bavljenja posvećena je istraživanju povijesti hrvatske povijesti umjetnosti te različitim temama iz umjetnosti 19. i 20. stoljeća. Uz uže područje znanstvenog bavljenja, autorica kontinuirano prati i piše o suvremenim umjetničkim zbivanjima, objavljujući tekstove u stručnim časopisima i radio-emisijama. Članica je DPUH-a, ULUPUH-a i HS AICA-e, gdje obnaša i upravljačke dužnosti. **Ivana Meštrović** je povjesničarka umjetnosti, jedna od suosnivačica udruge za suvremene umjetničke prakse *Slobodne veze/Loose Associations* (2009. -). Diplomirala je povijest umjetnosti na sveučilištu *Paris 1- Pantheon Sorbonne*, gdje nastavlja doktorski studij. Od 2009. predaje na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Splitu. Autorica je brojnih stručnih likovno-kritičkih osvrti, eseja (*Zarez, Grafika, Život umjetnosti, Triptih* HR-a). Suosnivačica je edukacijskog projekta *Kustoska platforma* (2008.-). Pohađala je nekoliko međunarodnih edukacijskih programa i seminara iz polja kuriranja i likovne kritike poput *Ecole du Magasin, Grenoble, ICI New York* te *Salzburg Art Academy*. // **Branko Franceschi** ravnatelj je Galerije umjetnina u Splitu, od 2014. godine. Istaknuti je likovni kritičar i kustos, autor brojnih problemskih izložbi u zemlji i inozemstvu, na primjer 40. splitskog salona na temu *Umjetnost preživljavanja* (2018.) te aktualne izložbe *Okruženju usprkos* u Domu HDLU-a Zagrebu. Bio je voditelj Galerije "Miroslav Kraljević" u Zagrebu, ravnatelj Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci te ravnatelj Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zagrebu. **Vladimir Frelih** rođen je u Osijeku. 2000. na Kunstakademie Düsseldorf magistrira u klasi za proširenu skulpturu i instalaciju kod prof. Magralene Jetelove; 2002. godine stiče naziv Master of Art/ Meisterschüler. Aktivno djeluje na suvremenoj domaćoj i inozemnoj umjetničkoj sceni. Dobitnik je nekoliko nagrada; njegovi se radovi nalaze u više javnih i privatnih zbirki i fondacija suvremene umjetnosti (Kunstmuseum Bonn, Stadt Düsseldorf, MSU Zagreb). 2012. godine pokreće i suosniva POPUP umj. org. Na Umjetničkoj akademiji u Osijeku predaje u zvanju izvanrednog profesora Fotografiju, Video i film i Multimediju. Od 2010. godine predaje kao gost profesor na Akademiji umjetnosti Novi Sad. **Zlatko Kopljar** rođen je 1962. godine. Diplomirao je slikarstvo na Academia di Belle Arti u Veneciji u klasi prof. Carmela Zottia 1991. godine. Boravi u New Yorku tri mjeseca 2003. godine kao stipendist Franklin Furance Grant for performance Art, New York. Izlagao je u zemlji i inozemstvu na velikom broju samostalnih (*Steirische Herbst, Graz, Austrija; The Kitchen, New York, USA...*) i skupnih izložbi (26. Biennale Sao Paolo, Brazil, 2004.; Luc Tuymans the Reality of the Lowest Rank, Brugge, Belgija, 2010.; Rohkunstbau XIX, Berlin, Njemačka, 2013., Faith Love Hope, Kunstmuseum Graz, Austria, 2018....) Radovi mu se nalaze u zbirka Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Zagrebu. **Krešimir Purgar** diplomirao je povijest umjetnosti i talijanski jezik i književnost 1991. te doktorirao iz područja humanističkih znanosti, polja i grane znanost o umjetnosti 2012. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Izabran je u zvanje znanstvenog suradnika 2013. i zatim višeg znanstvenog suradnika 2017. Bavi se vizualnim studijima – interdisciplinarnim područjem humanističkih znanosti usmjerenim prema proučavanju umjetnosti, filma, vizualnih aspekata književnosti i slikovnih medija općenito. Zaposlen je kao izvanredni profesor na Sveučilištu u Osijeku, Akademiji za umjetnost i kulturu. Dobitnik je Godišnje nagrade HS AICA-e za 2010. godinu. **Neli Ružić** (1966., Split) diplomirala je slikarstvo na Fakultetu primenjenih umjetnosti u Beogradu 1990., a postdiplomski studij završila je na Facultad de Artes, UAEM, Meksiko, 2013. godine. Krajem 1990-ih odlazi u Meksiko te od 2003. predaje na ENPEG La Esmeralda, Mexico City (do 2012.); UAEM Cuernavaca, Estado de Morelos (do 2007.). Imala je niz samostalnih izložbi i sudjelovala na brojnim izložbama, projektima i festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnica je druge nagrade T-HTnagrada@msu.hr, MSU, Zagreb (2016.), stipendije Conacyt, Meksiko (2012-2013.); stipendije Grada Splita (1996.), Nagrade Biennala Mladih, Moderna Galerija u Rijeci (1993.)... Od 2013. predaje u Školi likovnih umjetnosti gdje je od 2014. do 2017. godine bila voditeljica Galerije Škola. Od 2016. radi kao vanjski suradnik – docent na Slikarskom odsjeku, UMAS.

Članovi su kustoskog kolektiva **What, How & for Whom/WHW** kustosice Ivet Ćurlin, Ana Dević, Nataša Ilić i Sabina Sabolović, te dizajner i publicist Dejan Kršić. Od svog osnutka 1999. WHW je razvijao modele kolektivnog načina rada putem izložbi, publikacija i diskurzivnih događanja. Od svibnja 2003. WHW vodi Galeriju Nova, neprofitnu galeriju u centru Zagreba, koja je u vlasništvu Grada. WHW je prvi dobitnik Nagrade Igor Zabel za kulturu i teoriju (2008), dodijeljene kao priznanje za kulturne aktivnosti u središnjoj i jugoistočnoj Europi. WHW projekti su zamišljeni kao platforme za socijalno angažirane modele kulturne produkcije i refleksije socijalne zbilje. WHW je dobio ime po svojoj prvoj izložbi: Što, kako i za koga, održanoj 2000. u Zagrebu.